

**A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ NEMZETISÉGEK JOGAINAK VÉDELME T ELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES**

5/2025. számú

ELVI ÁLLÁSFOGLALÁS

**A NEMZETISÉGHEZ TARTOZÓ SZEMÉLYEK
UTÓNEVÉNEK ANYAKÖNYVEZÉSÉRŐL**

Budapest, 2025. október 31.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
II. Az eljárás megindítása.....	5
III. A nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználathoz való jog alkotmányos alapjai	9
3.1. A jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság és normavilágosság követelménye ...	9
3.2. A saját névhez és annak viseléséhez, illetve a névválasztáshoz való jog.....	10
3.3. Intézményvédelem a nemzetiségi jogok érvényesítésével összefüggésben	12
IV. A megállapított tényállás	14
4.1. Budapest Főváros Kormányhivatala válasza.....	14
4.2. A Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium válasza	15
V. Megállapítások	19
5.1. Jogszabályi háttér	19
5.2. A konkrét anyakönyvi eljárás és azzal összefüggésben felmerült általános kérdések vizsgálata	21
VI. Összegzés	27
VII. Szakmai javaslatok	28

I. Bevezetés

Magyarország Alaptörvénye és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény szerint a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes kiemelt feladata, hogy figyelemmel kísérje a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak érvényesülését és ezzel összefüggésben szerzett tapasztalatairól rendszeresen tájékoztatást nyújtson, illetve felhívja a nyilvánosság és az érintett intézmények figyelmét a nemzetiségeket érintő jogsértések veszélyére. Az alapvető jogok biztosának helyettese fent megjelölt feladatai ellátása érdekében elvi állásfoglalást adhat ki. Az állásfoglalás célja, hogy felhívja a jogalkotó és a nyilvánosság figyelmét a hazai nemzetiségi közösségek tagjai egyéni és kollektív jogainak megőrzésével kapcsolatos teendők fontosságára, a nemzetiségi alapjogok, illetve az egyenlő bánásmód elvének sérelmével fenyegető helyzetre és aggályos gyakorlatra, továbbá felmutasson olyan jó gyakorlatokat, amelyek a nemzetiségi jogok egyre sikeresebb érvényesítését szolgálhatják.

A Magyarországon élő nemzetiségek önazonosságuk szabad vállalásához és megőrzéséhez, valamint a saját nyelven való egyéni névhasználatához való joga alapvető jog,¹ ezek tiszteletben tartása, valamint hatékony érvényesítésük és védelmük valamennyi állami intézmény kötelessége.² Álláspontom szerint a hazai nemzetiségek önazonosságuk szabad vállalásának, megőrzésének és átörökítésének egyik alapja a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználat, ami szoros kapcsolatban áll az anyanyelvhasználatához való joggal is.

Jelen elvi állásfoglalás³ kiadásával elsődleges célom, hogy **áttekintsem és feltárjam** az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján a nemzetiséghez tartozó személy jogának érvényesülését ahhoz, hogy **kérelemre a családi és utónevét az adott nemzetiségi nyelven is bejegyezzék**, illetve a nemzetiséghez tartozó szülők jogát, hogy **a gyermekük családi és utónevéről rendelkezhessenek és azt nemzetiségi nyelven is bejegyezzék az anyakönyvbe.**

Elvi állásfoglalásomban a **jogértelmezést és -alkalmazást érintő elvi irányvonalakat** vázolok fel a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználat hatékonyabb érvényre juttatása és gyakorlása érdekében.

¹ Magyarország Alaptörvénye XXIX. cikk (1)-(2) bekezdései.

² Magyarország Alaptörvénye I. cikk (1) bekezdés.

³ Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2023. (VI. 16.) AJB utasítás 12. § p) pont.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos alapelvek:

- A jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság és normavilágosság követelménye [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”];
- Az emberi méltósághoz, illetve a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogból levezethető saját névhez és annak viseléséhez való jog [Alaptörvény II. cikk: „*Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.*”; Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.*”]
- A nemzetiségi önazonosság szabad vállalásához és megőrzéséhez való jog [Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdés: „*Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez.*”]
- A nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználathoz való jog [Alaptörvény XXIX. cikk (2) bekezdés: „*A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van (...) a saját nyelven való egyéni (...) névhasználathoz.*”];
- A tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.*”].

Érintett szervek:

- Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat anyakönyvvezetője;
- Budapest Főváros Kormányhivatala;
- Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium;
- Kulturális és Innovációs Minisztérium.

Érintett joganyag:

- Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.);
- Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2023. (VI. 16.) AJB utasítás (AJB utasítás);
- A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njtv.);
- Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (At.);
- Az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet (Ar.);
- A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.);
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.);
- A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet (Statútum rendelet).

II. Az eljárás megindítása

Egy német nemzetiségi származású szülő beadvánnyal fordult a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyetteshez gyermeke születési utóneveinek anyakönyvbe történő bejegyzését, valamint az újszülött személyazonosító igazolványának tartalmát sérelmezve.

Panaszában megírta, hogy fiúgyermeke 2024 nyarán Budapest XIII. kerületében született. A szülők gyermekük számára a magyar utónévjegyzékből az András, a német nemzetiségi utójegyzékből a Wilhelm férfi utónevet, együtt: András Wilhelm utóneveket kívánták bejegyeztetni a születési anyakönyvbe. Az anyakönyvi eljárás során az illetékes Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat anyakönyvvezetője járt el (a továbbiakban: eljáró anyakönyvvezető).

A beadványozó szerint a születés bejelentésére vonatkozó formanyomtatványt már előzetesen, a gyermek születése előtt kitöltötték. A panasz szerint a rendelkezésre álló formanyomtatvány már az első oldalon kérte a gyermek családi neve és utóneve(i) megadását, annak harmadik oldala az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjára hivatkozva tartalmazott egy kérelemrészt, amelyben a szülők nyilatkozhattak, kéri-e, hogy a gyermek családi és utóneve(i) a szülők által megadott nemzetiségi nyelven is bejegyezésre kerüljenek az anyakönyvbe. A szülő szerint a formanyomtatványt és a nemzetiségi nyelven történő anyakönyvezésre vonatkozó kérelemrészt megfelelően kitöltötték, ebben egyrészt kérték bejegyezni az András Wilhelm utóneveket, másrészt az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján az Andreas Wilhelm utóneveket. Álláspontja szerint az eljáró anyakönyvvezető a formanyomtatvány nemzetiségi nyelven történő anyakönyvezésére vonatkozó részét úgy értelmezte, hogy az felülírja a szülők – gyermek utóneveire vonatkozó – első oldalon tett nyilatkozatát. Az eljáró anyakönyvvezető – a beadványozó kifogása szerint – annak ellenére intézkedett így, hogy a szülők egy 2024. július 9-én kelt közös kérelemben egyértelműen kérték, hogy gyermekük utónevei András Wilhelm formában, német nemzetiségi nyelven Andreas Wilhelm formában kerüljenek bejegyzésre az anyakönyvbe.

A szülő megírta: az eljáró anyakönyvvezető telefonon tájékoztatta, nincs lehetőség arra, hogy a gyermek utónevei német nemzetiségi nyelven is bejegyezésre kerüljenek az anyakönyvbe, a gyermek vagy kizárólag az Andreas Wilhelm vagy a magyar nyelvű András utónév német nyelv betűivel átírt változatát Andras formában viselheti. Emellett arra szólította fel a beadványozót, hogy a szülők 2024. július 9-én kelt kérelmét tanúk által aláírt formában ismételten nyújtsa be, mert azt ennek hiányában eljárásában nem tudja figyelembe venni.

Az anyakönyvi eljárás a szülők által aláírt születés-bejelentési jegyzőkönyv alapján 2024. augusztus 2-án indult.

Az anyakönyvi eljárás során a beadványozó és az eljáró anyakönyvvezető egymástól függetlenül megkeresték a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatát (a továbbiakban: MNOÖ). Az eljáró anyakönyvvezető az MNOÖ-től az András magyar nyelvű utónév német nemzetiségi nyelvre történő átbetűzését kérte. Az MNOÖ 2024. augusztus 6-án kelt – a panaszos számára is megküldött – levelében arról tájékoztatta az eljáró anyakönyvvezetőt, hogy az András magyar nyelvű utónév átbetűzése jogszabályba ütközne, az anyakönyvbe az At. 46. § (1) bekezdése d) pontja alapján kizárólag az András magyar nyelvű utónévnek a német nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő német nemzetiségi nyelvű megfelelője, az Andreas utónév jegyezhető be.

Az eljáró anyakönyvvezető ezt követően 2024. augusztus 7-én kelt végzésében nyilatkozattételre hívta fel a szülőket, hogy gyermekük német nemzetiségi utónevei az At. 46. § (1) bekezdés b) pontja, vagy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján kerüljenek-e bejegyzésre az anyakönyvbe. A nyilatkozattételi felhívás szerint a szülők nyilatkozatának elmaradása esetén a gyermeket az eljáró anyakönyvvezető kizárólag András Wilhelm utónevekkel anyakönyvezi. A végzés indokolása szerint a születés-bejelentési jegyzőkönyv első oldalán a gyermek adatainál a születési utónév adatsorban az András Wilhelm utónevek szerepeltek, annak harmadik oldalán a szülők a gyermek utónevének nemzetiségi nyelven történő bejegyzési kérelmeként az Andreas Wilhelm utónevek kerültek feltüntetésre. Az eljáró anyakönyvvezető a végzésben is utalt a szülők 2024. július 9-én kelt közös kérelmére, amelyben az András Wilhelm utónevek bejegyzését kérték, illetve kérték az András utónév vonatkozásában az anyakönyv Andreas német nemzetiségi nyelvű utónévvel való kiegészítését. A szülők kérelmében megjelenő „kiegészítés” szóhasználat alapján az eljáró anyakönyvvezető a végzés indokolásában az At. 73. § (7) bekezdésére utalt, amely szerint az anyakönyvi okirat kiegészítésének nincs helye.

Az eljáró anyakönyvvezető végzése további részében – az At. 46. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján – rámutatott a nemzetiségi nyelven történő anyakönyvezés álláspontja szerinti lényegi sajátosságaira. Ennek keretében hivatkozta az At. 46. § (1) bekezdés d) pontját is, amelynek alapján: *„A nemzetiséghez tartozó személy kérheti, hogy a családi és utónevét, illetve gyermeke családi és utónevét az adott nemzetiségi nyelven is bejegyezzék.”*. E rendelkezés értelmezése során az eljáró anyakönyvvezető arra mutatott rá, hogy az általa kétnyelvű anyakönyvezésként megjelölt, azaz a magyar családi és utónév nemzetiségi nyelv betűkészletével történő átírására lehetőséget adó szabály alkalmazása esetén *„nincsen lehetőség, hogy a magyar utónév nemzetiségi megfelelőjét jegyezzék be (pl. Károly helyett Carl), hiszen ez nem kétnyelvű anyakönyvezés [At. 46. § (1) bekezdés d) pont], hanem a magyar utónév nemzetiségi megfelelője [At. 46. § (1) bekezdés b) pont, kiskorú esetén 46. § (1) bekezdés a) pont]. A kétnyelvű anyakönyvezés során a magyar és a nemzetiségi nyelv betűkészletét kell egymásnak megfeleltetni. Ilyenkor a nemzetiségi nyelven szereplő név nem veszi át a magyar név helyét, az okmányokban továbbra is a magyar név fog szerepelni, az anyakönyvi kivonaton viszont feltüntetésre kerül a nemzetiségi betűkészlettel átírt név is.”*. Az eljáró anyakönyvvezető által kifejtett értelmezés mögött feltehetően az At. indokolása áll, amely az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja vonatkozásában rámutat: *„Ez utóbbi jogosultság a név adott kisebbségi nyelv betűivel történő átírását jelenti, nem jár az anyakönyvezett név megváltozásával, és akkor is megilleti a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó személyt, ha nem él a fenti, a törvény 46. § (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott jogosultságával.”*

Az eljáró anyakönyvvezető végzése mellékletként tartalmazott továbbá egy *„Nyilatkozat a gyermek nemzeti névviselésére”* megjelölésű formanyomtatványt is. Ez a nyilatkozattételre felhívott szülők számára az alábbi három lehetőséget kínálta fel: *„Fentiek alapján kérem gyermekemnek 1. az At. 46. § (1) bekezdés a) pontja alapján az ANDRÁS WILHELM utónevek bejegyzését, 2. az At. 46. § (1) bekezdés a) pontja alapján az ANDREAS WILHELM utónevek bejegyzését, 3. az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján a [CSALÁDI NÉV] ANDRÁS WILHELM családi és utónevek német nemzetiségi nyelven is történő bejegyzését.”*. A panaszos által a beadványához mellékelte kitöltött formanyomtatvány szerint a szülők a 3. lehetőséget választották, azaz kérték gyermekük családi és utónevének az anyakönyvbe német nemzetiségi nyelven történő bejegyzését is.

A nyilatkozattételi felhíváshoz csatolt formanyomtatvány vonatkozásában a beadványozó kifogásolta továbbá, hogy a szülők nyilatkozatának érvényességéhez az eljáró anyakönyvvezető a teljes bizonyító erejű magánokirat formai követelményeit kötötte ki, amely tanúk bevonását tette szükségessé.

A szülő megírta, hogy a szülők által kitöltött és aláírt formanyomtatvány megküldését követően az eljáró anyakönyvvezető arról tájékoztatta őket, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján az Andreas német nemzetiségi nyelvű utónév bejegyzése az anyakönyvbe álláspontja szerint törvénysértő, az MNOÖ-től kapott tájékoztatás alapján azonban a bejegyzésre Andreas formában kerül sor.

A beadványozó 2024. augusztus 9-én vette át gyermeke születési anyakönyvi kivonatát, amelynek tartalma álláspontja szerint teljesen ellentétes a szülők által anyakönyvezni kért utónevekkel. A rendelkezésemre álló születési anyakönyvi kivonat szerint a gyermek születési utónevei: Andreas Wilhelm, a magyar ábécé betűivel: András Wilhelm lett. A szülők azonban azt kérték, hogy a gyerek születési neve András Wilhelm legyen, és mellette német nemzetiségi nyelven, Andreas Wilhelm formában is szerepeljen az anyakönyvben.

A születési anyakönyvi kivonat átvételét követően a panaszos telefonon kereste Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzatát, amelytől azt a tájékoztatást kapta, hogy gyermekszülők által anyakönyvezni kért utónevei helyesen szerepelnek az elektronikus anyakönyvi rendszerben, amelyből azonban – a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium részére is jelzett informatikai hiba miatt – nem állítható ki a szülők kérelmének megfelelő tartalmú születési anyakönyvi kivonat.

Végül a beadványozó a gyermeke számára annak családi és utóneveit nemzetiségi nyelven is tartalmazó személyazonosító igazolványt kért kiállítani Budapest Főváros Kormányhivatala Budapest VIII. Kerület Baross utcai kormányablakában (a továbbiakban: VIII. Kerületi Hivatal). A rendelkezésemre álló igénylőlap, valamint személyazonosító igazolványon a gyermek utónevei: András Wilhelm, azokon azonban a gyermek utónevei vonatkozásában német nemzetiségi nyelvű adattartalom nem található. A panaszos azt kifogásolta, hogy gyermeke személyazonosító igazolványában – ellentétben az elektronikus anyakönyv adattartalmával – csupán az András Wilhelm utónév szerepel, amely azonban német nemzetiségi nyelven: Andreas Wilhelm formában nem került feltüntetésre a személyazonosító igazolványban.

A szülő szerint az általa sérelmezett eljárások akadályozták gyermeke nemzetiségi nyelven történő névviseléshez való jogának hatékony érvényesítését.

A konkrét ügy, valamint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján, a családi és utónévnek az adott nemzetiségi nyelven történő bejegyzésére is irányuló kérelem teljesítésével összefüggésben kialakult jogalkalmazói gyakorlat minél teljesebb körű megismerése érdekében – az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontjára alapján, figyelemmel az Ajbt. 41. § (5) bekezdésére és az AJB utasítás 36. § (4) bekezdés b) pontjára is – megkerestem a Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetőjét, akit arra kértem, hogy saját hatáskörében folytasson le vizsgálatot és annak eredményéről, az anyakönyvi eljárással kapcsolatos szakmai álláspontjáról, valamint a megtett vagy tervezett intézkedéseiről tájékoztasson.

A konkrét ügy mellett, ahhoz kapcsolódva az alkotmányos alapelvek és a nemzetiségi jogok sérelmével kapcsolatos visszasság gyanúja Budapest Főváros Kormányhivatala vezetőjének tájékoztatását követően továbbra is fennállt.

A helyzet átfogó megismerése érdekében – az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontjára alapján, figyelemmel az Ajbt. 41. § (5) bekezdésére és az AJB utasítás 36. § (4) bekezdés b) pontjára is – megkereséssel fordultam a Közigazgatási és Területfejlesztési Miniszterhez, akit arra kértem, hogy a Statútum rendelet 178. § 12. pontja és 182/I. §-a szerinti feladat- és hatáskörében folytasson le vizsgálatot az elektronikus anyakönyvi rendszert érintő technikai problémával és annak kijavításával összefüggésben, majd annak eredményéről, továbbá az anyakönyvi eljárással, különösen a hatékony jogérvényesítést és jogalkalmazást nehezítő, az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja és a törvény indokolása közötti ellentmondás feloldásával kapcsolatos szakmai álláspontjáról és a megtett vagy tervezett intézkedéseiről tájékoztasson.

III. A nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználathoz való jog alkotmányos alapjai

A kialakult gyakorlatnak megfelelően az alapvető jogok biztosa és a biztoshelyettesek egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során alapjogi érveket felsorakoztatva autonóm, objektív és neutrális módon járnak el. Eljárásaim során ezért következetesen, zsinórmértékként támaszkodom az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos korábbi elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazom az alapjogkorlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi teszteket.

Az Alaptörvény alkotmányos alapelvekkel és alapjogokkal kapcsolatos megfogalmazása nagyrészt megegyezik a korábbi Alkotmányban foglaltakkal. A normaszövegben előfordul részben eltérő fogalmazásmód, kiegészítés, kihagyás, de mindaddig, amíg az alkotmányértelmezési monopóliummal felruházott Alkotmánybíróság ellenkezően nem nyilatkozik – álláspontom szerint – vélelmezendő, hogy az Alkotmány szövegéhez kapcsolódó korábbi alkotmánybírói megállapításokra valamennyi alaptörvényértelmezőnek, így a nemzetiségi biztoshelyettesnek is figyelemmel kell lennie.⁴

Az ombudsmani gyakorlatban továbbra is hivatkozási pontot jelent az egyes alkotmányos jogokat és követelményeket értelmező alkotmánybírói esetjog.

3.1. A jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság és normavilágosság követelménye

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában felhívta a figyelmet, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát,⁵ ezért a kialakított alkotmánybírói gyakorlat relevánsnak tekintendő.⁶

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel szerint: „*A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előre láthatóak legyenek a norma címzettjei számára*”.⁷ A jogbiztonsághoz kapcsolódva a normavilágosság követelménye megköveteli, hogy „*a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon*”.⁸

A jogállamiság elvéből fakadó további követelmény a közhatalom törvény alá rendeltsége.⁹ „*A jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket*”.¹⁰

⁴ Vö. 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41] és 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]-[34].

⁵ 30/2012. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [16].

⁶ Vö. 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41] és 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]-[34].

⁷ 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992. 65.

⁸ 26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992. 142.

⁹ 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011. 79.

¹⁰ 56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991. 456.

A jogbiztonság követelménye nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, hanem az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is, vagyis ezen alapelvnek a szabályozás szintjén és a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is érvényesülnie kell.¹¹

3.2. A saját névhez és annak viseléséhez, illetve a névválasztáshoz való jog

Az Alaptörvény II. cikke garantálja minden ember sérthetetlen jogát az élethez és az emberi méltósághoz.

Az Alkotmánybíróság működésének kezdeti időszakában határozataival részleteiben is értelmezte és kibontotta az emberi méltósághoz való jog tartalmát. A testület következetes gyakorlatában az emberi méltósághoz való jog általános személyiségvédelmi funkcióval bír, az általános személyiségi jog megfogalmazása, amelyre mindenki hivatkozhat az egyén autonómiájának védelmében.¹² Az emberi méltósághoz való jognak az Alkotmánybíróság több évtizedes gyakorlatában különböző aspektusai alakultak ki, így például a személyiség szabad kibontakozásához, az önazonossághoz, önrendelkezéshez vagy a magánszféra védelméhez való jog.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az egyes személyeknek a valamely nemzetiséghez, közösséghez tartozásáról szóló döntése és ennek nyilvánosságra hozatala az emberi méltóságból levezetett önazonossághoz, önrendelkezéshez való jog körébe tartozik.¹³

Az emberi méltóság nevesített esete az egyén önazonosságát kifejező saját névhez való joga és annak egyes elemei. A névjog az emberi méltóságból levezethető alapvető jog. Minden embernek elidegeníthetetlen joga van az önazonosságát kifejező saját névhez és annak viseléséhez. A saját névhez és annak viseléséhez való jog az állam által nem korlátozható.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a névjog további elemei: a névválasztás, a névváltoztatás, a névmódosítás joga, amelyek a jogalkotó által alkotmányosan korlátozható alapvető jogok.¹⁴ Az Alkotmánybíróság szerint az ember neve a más személytől való megkülönböztetésre szolgál, egyben hordozója lehet a családi kapcsolatnak, a nemzetiségi hovatartozásnak, az egyén identitásának egyik meghatározója.¹⁵

Gyakorlatában az Alkotmánybíróság külön vizsgálta a névjog egyes elemeit. A saját névhez való jog abszolút alkotmányossági védelmet élvez, korlátozhatatlan alapjog, vonatkozásában a kizárólagosságot kell biztosítani.¹⁶ A saját név viseléséhez való jog, mint a saját névhez való jog mások felé való megjelenítése abszolút alkotmányossági védelmet élvez. Tartalmát tekintve azt fejezi ki, hogy az egyén meglévő, állam által regisztrált neve nem vonható el.¹⁷

¹¹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65-66., 38/2012. AB határozat, Indokolás [84], 3116/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [24].

¹² 8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990. 44-45.

¹³ Vö. 45/2005. (XII. 14.) AB határozat, ABH 2005. 569.

¹⁴ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 527., 542., 361/B/2003. AB határozat, ABH 2004. 1724., 988/B/2009. AB határozat, ABH 2011. 2039-2040., 27/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [26], 3213/2016. AB határozat, Indokolás [18], 6/2018. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [43]-[44], 3296/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [35].

¹⁵ 995/B/1999. AB határozat, ABH 522., 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 540., 361/B/2003. AB határozat, ABH 2004. 1724.

¹⁶ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 542., 27/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [24].

¹⁷ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 542., 988/B/2009. AB határozat, ABH 2011. 2040., 27/2015. (VII. 27.) AB határozat, Indokolás [24], 6/2018. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [43].

A fentiekből következik, hogy a névjog körében az egyén önrendelkezésének van egy mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amely a saját névhez és annak viseléséhez való jog lényegét adja. Az állam a saját név regisztrálása során, annak lényegi tartalmát nem határozhatja meg, továbbá nem korlátozhatja sem kényelmi szempontra, sem áthidalható technikai nehézségre hivatkozással.¹⁸

A névjog más elemei azonban, így a névválasztás és névváltoztatás, névmódosítás a szükségesség és arányosság figyelembevételével korlátozható alapvető jogok.¹⁹

A névválasztáshoz való jog az egyén – a saját vagy leszármazója – identitása meghatározásának egyik eszköze.²⁰ Ugyanakkor azt a kérdést, hogy mi minősül névnek, és hogy a névválasztáshoz való jogát az egyén milyen tárgyi körben gyakorolhatja, a közfelfogás, a nyelvtudomány és a társadalmi-történeti hagyományok alapján az állam jogosult meghatározni.²¹ A nemzetiségi vagy más idegen nyelvű egyéni névhasználat vonatkozásában ezt a korlátozást értelemszerűen az adott nemzetiségi vagy más közösség hagyományai, szokásai valósítják meg, amely az Alkotmánybíróság értelmezése szerint nem kifogásolható alkotmányossági szempontból.²²

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a személyhez fűződő jogok, így a névjog területén az állam „*alapvető kötelezettsége e jogok mások által való megsértését, illetve ezekbe bármilyen beavatkozást megtiltani, s a sérelmet szenvedőt megvédeni*”. A beavatkozás általános tilalma az államra magára is érvényes. Az államnak nem áll módjában szabadon beavatkozni az egyének magánszférájába, e körbe tartozik a saját névhez és annak viseléséhez való jog is. A névválasztáshoz, a névváltoztatáshoz és a névmódosításhoz való jog esetében az állami beavatkozás lehetősége ugyanakkor szélesebb.²³ A testület álláspontja szerint a saját névhez és annak viseléséhez való jog vonatkozásában az állam pusztán passzív résztvevője az eljárásnak, míg a névválasztáshoz, névváltoztatáshoz és névmódosításhoz való jog esetében az állam aktív szereplő, amely maga is közreműködhet a hatékony védelem és garanciarendszer feltételeinek megteremtésében.

A névjogba való aktív beavatkozást okkal alapozhatja meg a közhitelű nyilvántartások egységességéhez és a jogbiztonsághoz fűződő közérdek.²⁴

Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése alapján: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét (...) tiszteletben tartsák*”. Az emberi méltósághoz való jog, mint általános személyiségi jog egyik aspektusa a magánélet, a magánszféra védelme. A magánszférához való jog szervesen kapcsolódik a névjoghoz.²⁵

Az Alkotmánybíróság legújabb gyakorlatában a névjog szoros kapcsolatát emeli ki a magánszférához való joggal.

¹⁸ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 548.

¹⁹ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 542., 988/B/2009. AB határozat, ABH 2011. 2039., 27/2015. (VII. 27.) AB határozat, Indokolás [26]., 6/2018. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [44]., 3296/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [37].

²⁰ 6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [44].

²¹ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 543., 988/B/2009. AB határozat, ABH 2011. 2040.

²² Vö. 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 555.

²³ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 548-549.

²⁴ Uo. 549.

²⁵ 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001. 545.

A testület az Alaptörvény hatályba lépését követően a 27/2015. (VII. 21.) AB határozatban megerősíti korábbi gyakorlatát,²⁶ ugyanakkor „megjegyzi, hogy [a] magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog sokkal konkrétabb kapcsolatban áll a saját névhez való joggal, ezáltal ilyen alapjogi sérelem esetén megfelelőbb és közvetlen hivatkozási alapot jelent”.²⁷

3.3. Intézményvédelem a nemzetiségi jogok érvényesítésével összefüggésben

E körben szükséges végezetül rámutatni az alapjogok hatékony érvényesülését biztosító állami intézményvédelmi kötelezettség tartalmára is.

Az Alaptörvény I. cikk (1)-(2) bekezdései értelmében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége. Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

Az Alkotmánybíróság a 12/2004. (IV. 7.) AB határozatában korábbi döntéseire hivatkozva hangsúlyozta: „Az állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére a szubjektív alapjogokkal kapcsolatban nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről. Ennek érdekében a jogalkotó köteles olyan szabályozást alkotni, amely a lehető legnagyobb mértékben biztosítja az alapjogok érvényesülését”.²⁸

Amint arra az Alkotmánybíróság már a 48/1998. (XI. 23.) AB határozatában is rámutatott: „Az Alkotmány egyes esetekben nevesíti az intézményvédelmi kötelezéseket, másutt nem, előfordul az is, hogy éppen az alanyi jogi oldal marad háttérben; a megfogalmazás és a hangsúlybeli különbségek nem változtatnak azon, hogy az alapjogok egyaránt tartalmazzák a szubjektív jogokat és az objektív, ennél szélesebb állami kötelezéseket is”.²⁹

Az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett gyakorlatával összhangban megállapítható, hogy az Alaptörvényben nevesített, a nemzetiséghez tartozó személyeket és azok közösségeit megillető alapjogok biztosítása kizárólag megfelelő intézményrendszer létrehozása mellett azok gyakorlását és védelmét garantáló jogszabályok megalkotásával valósulhat meg.

Az Alaptörvény XXIX. cikk (2) bekezdése alapján minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van a saját nyelven való egyéni névhasználatához.

A jogalkotó a Njtv. és az At. egyes rendelkezéseit kifejezetten az Alaptörvénynek a magyarországi nemzetiségek tagjai egyéni névhasználatához való jogának elősegítése, biztosítása iránt kinyilvánított felelősségvállalására figyelemmel alkotta meg.

²⁶ „[A]z Alkotmánybíróság áttekintette a kérdéskört érintő korábbi gyakorlatát, és (...) összevetette az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, ami alapján megállapította, hogy nincsen akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.” 27/2015. (VII. 21.) AB határozat, ABH 2015. [23]. Ld. még: 3213/2016. (X. 26.) AB határozat, Indokolás [19]., 6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [9], [43]., 3296/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [34].

²⁷ 3213/2016. (X. 26.) AB végzés, Indokolás [19]. A névjog és a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog szoros összefüggéseire való utalást ld.: 27/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [60], [62], [64]; 6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [11].

²⁸ 12/2004. (IV. 7.) AB határozat, ABH 2004. 225.

²⁹ 48/1998. (XI. 23.) AB határozat, ABH 1998. 341.

Végezetül fontos rámutatni arra is, hogy az alapvető jogok gyakorlását szolgáló intézményrendszer és jogszabályok megalkotásával az állam intézményvédelmi kötelezettsége nem ér véget. Az állam alkotmányos kötelezettsége ugyanis a megalkotott intézményrendszer és jogszabályok alkalmazását és érvényesülését különös gonddal figyelni, és az alapvető jogok gyakorlásának érvényesülését érintő visszasságokat, az alapjoggyakorlással összefüggésben felmerülő visszaéléseket kellő fellépéssel – elsősorban a jogszabályok módosításával – megakadályozni. Az állam így folyamatosan köteles ellenőrizni az általa alkotmányosan választott intézményrendszer hatékonyságát az alapjogok biztosításában. Az állam önellenőrzési kötelezettsége az alapvető jogok védelmének az Alaptörvény I. cikk (2) bekezdéséből származó általános kötelezettségén alapul. Amennyiben ugyanis a gyakorlatban kiderül, hogy a jogszabályokban foglalt rendelkezések – a jogalkotó várakozásával ellentétben – nem biztosítják egyes alapvető jogok megfelelő védelmét vagy érvényesülését, akkor a jogalkotó alkotmányos kötelezettsége a hibásnak bizonyult szabályozás kijavítása.³⁰

---

³⁰ Vö. 45/2005. (XII. 14.) AB határozat, ABH 2005. 592., Dr. Bragyova András alkotmánybíró párhuzamos indokolása. Ld. még: 41/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [54].

IV. A megállapított tényállás

4.1. Budapest Főváros Kormányhivatala válasza

Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője – a felkérésem alapján folytatott – vizsgálata során áttekintette a gyermek elektronikus anyakönyvben rögzített születési bejegyzését, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban tárolt adatait, valamint a Budapest XIII. kerületi anyakönyvvezető által megküldött születési anyakönyvi alapiratokat, továbbá megvizsgálta az anyakönyvvezető által lefolytatott eljárást és a VIII. Kerületi Hivatal személyazonosító igazolvány kiállítására vonatkozó eljárását. Az eljárás legfontosabb megállapításai az alábbiak voltak.

Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője álláspontja az volt, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának indoklása nem áll összhangban a törvény szövegével, így megítélése szerint az eljáró anyakönyvvezetőnek a Jat. 18. § (8) bekezdése alapján kellett volna eljárnia és az At. fenti rendelkezésének értelmezésekor figyelmen kívül kellett volna hagyni a jogszabály tervezetéhez tartozó indoklás jogszabályszöveggel ellentétes részét. Kiemelte, hogy az anyakönyvvezető által, az ügyfelek nyilatkozattételére vonatkozó felhívása ügyében 2024. augusztus 7-én kelt, 1025/2024. számú végzés indoklási részében megfogalmazott, az At. 46 § (1) bekezdés d) pontjára vonatkozó azon magyarázata nem helytálló, amely szerint a kétnyelvű anyakönyvezés során a magyar utónevet a nemzetiségi írásmóddal kell átbetűzni.

E kérdéskörhöz kapcsolódóan a kormányhivatal vezetője tájékoztatott arról is, hogy az elmúlt öt évben Budapest Főváros Kormányhivatalához, vagyis a budapesti anyakönyvvezetők felügyeletét ellátó anyakönyvi szervhez nem érkezett szakmai segítségkérés a fenti rendelkezés értelmezésével összefüggésben. Levelében jelezte: az ügyben történt megkeresésemig nem volt tudomása olyan jogalkalmazói gyakorlatról, amely az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja szerinti anyakönyvezés során a magyar nyelvű utónevet betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűkészletének megfelelő karakterekkel átírja és az anyakönyvezés nem a magyar nyelvű utónévnek az adott országos nemzetiségi önkormányzat által összeállított utónévjegyzékben szereplő nemzetiségi nyelvű megfelelőjével történik.

Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője rámutatott, hogy álláspontja szerint a szülők gyermekük anyakönyvezésére vonatkozó, 2024. július 9-én kelt nyilatkozatai egyértelműek és összeegyeztethetőek voltak az At.-ban foglalt rendelkezésekkel, az eljáró anyakönyvvezető ismételt nyilatkozattételre való felhívása azonban nem egyeztethető össze a tisztességes eljáráshoz való joggal, különösen az Ákr. 38. §-val, hiszen a kérelmet tartalma szerint kell elbírálni akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel. A felügyeletet gyakorló anyakönyvi szervként az érintett kormányhivatal erre a körülményre felhívta az eljáró anyakönyvvezető figyelmét.

A konkrét ügyben felügyeleti intézkedés megtételét ugyanakkor a kormányhivatal nem tartotta indokoltnak, az eljáró anyakönyvvezető figyelmét ugyanakkor a jegyző útján felhívta a téves és törvényt sértő jogalkalmazói gyakorlat megszüntetésére. A további törvényt sértő jogalkalmazói gyakorlat elkerülése érdekében továbbá iránymutatást adott ki a budapesti anyakönyvvezetők részére az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának helyes értelmezése, valamint a közigazgatási hatósági eljárási alapelvek és ügyféli jogok teljes körű érvényre juttatása érdekében.

Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője válaszlevelében arról is informált, hogy a beadványozó gyermekének német nemzetiségi utónevét az elektronikus anyakönyv a szülők kérelmének, valamint a vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek megfelelően tartalmazza az alábbiak szerint: születési utóneve(i): András Wilhelm, nemzetiségi születési utóneve(i): Andreas Wilhelm. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyozta, hogy a születési anyakönyvi kivonat kiállításával összefüggő, a konkrét ügyben is tapasztalt technikai probléma észlelését követően az eljáró anyakönyvvezető – miután megállapította, hogy az elektronikus anyakönyv a szülők kérésének megfelelően, helyesen tartalmazza a gyermek névviselését, ugyanakkor, az anyakönyvi kivonat adattartalma eltér attól – a probléma megoldása érdekében 2024. augusztus 5-én bejelentette a hibát az elektronikus anyakönyv üzemeltetéséért felelős IdomSoft Helpdesk-en keresztül, amely a hibát továbbította a fejlesztőnek. Rámutatott ugyanakkor arra is, hogy a probléma kezelése és megoldása túlmutat Budapest Főváros Kormányhivatal feladat- és hatáskörén, annak orvoslása a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztériumnál, a szakmai irányításért és az elektronikus anyakönyv fejlesztéséért felelős szervnél volt folyamatban.

A személyazonosító igazolvány kiállításával összefüggésben a kormányhivatal vezetője arról tájékoztatót, hogy a gyermek részére állandó személyazonosító igazolvány kiállítása iránti kérelem került benyújtásra, és nem állandó nemzetiségi személyazonosító igazolvány kérelem. Ez az oka annak, hogy az elektronikus anyakönyv és személyazonosító igazolvány eltérően tartalmazza a gyermek utóneveit, azaz nem tartalmazza az okmány a gyermek német nemzetiségi utóneveit. Tekintettel arra, hogy az anyakönyvi nyilvántartás tartalmazza a szülők által választott nemzetiségi névviselési adatot is, egy új személyazonosító igazolvány iránti kérelemmel – ami már állandó nemzetiségi személyazonosító igazolvány kiállítására irányul – az eredeti szülői szándéknak megfelelő okmány kiállításra kerülhet.

4.2. A Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium válasza

Megkeresésemre adott válaszában a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium) közigazgatási államtitkára részletesen bemutatta az At. nemzetiségi névviselésre vonatkozó rendelkezéseit és azok tartalmával összefüggésben kialakított jogértelmezését.

A válasz alapján az At. 46. § (1) bekezdés a)-b) pontjai az utónév vonatkozásában azt hivatottak biztosítani, hogy az At. 44. § (3) bekezdésében foglaltaktól el lehessen térni, így a nemzetiséghez tartozó személy a saját, illetve a gyermeke névviselése tekintetében a magyar utónévjegyzékben szereplő utónév helyett az adott nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő utónevek közül választhat. E rendelkezésekkel összefüggésben és a konkrét anyakönyvi eljárás vonatkozásában a Minisztérium közigazgatási államtitkára rámutatott, hogy a szülők élhetnek e jogukkal, hiszen a gyermek utóneveiként a magyar utónévjegyzékben szereplő András és a német nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő Wilhelm utónevek kerültek anyakönyvezésre.

A közigazgatási államtitkár válaszában kifejtett álláspontja szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alkalmazásának abban az esetben van jelentősége, amikor a nemzetiségi családi név vagy utónév a magyar ábécé betűitől eltérő betűt is tartalmaz, illetve az adott nemzetiségi nyelv nem a latin ábécé betűkészletét használja. E rendelkezés a magyar helyesírás szabályitól eltérő írásmódot, a magyar ábécé részét nem képező betűk használatának lehetőségét hivatott biztosítani.

Nem biztosítja azonban a viselt magyar utónévnek az adott nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő nemzetiségi nyelvű megfelelőjének anyakönyvezését, különösen azért, mert nem minden magyar utónévnek van nemzetiségi megfelelője. Az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja a családi és utónévnek az adott nemzetiségi nyelv betűivel történő átírásához való jogot biztosítja. E rendelkezés – Minisztérium szerinti – helyes értelmezése és alkalmazása az, ha az anyakönyvvezető az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja szerinti anyakönyvezés során a magyar nyelvű utónevet betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűkészletének megfelelő karakterekkel átírja.

Megkeresésemre adott válaszában a közigazgatási államtitkár kiemelte, hogy nemzetiségi nyelven való anyakönyvezés nem korlátozódik kizárólag az utónevekre, hanem a családi és utónevekre egyaránt vonatkozik. Jogalkalmazási problémához vezetne álláspontja szerint, ha az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja szerinti nemzetiségi nyelvű anyakönyvezést másként kellene értelmezni attól függően, hogy családi név vagy utónév érintett az adott ügyben.

A Minisztérium álláspontja szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának fenti értelmezéséhez igazodnak az anyakönyvi kivonat kiállításának szabályai is. Az At. 73/A. § (6) bekezdése egyrészt kimondja, ha az anyakönyv az anyakönyvi kivonaton szereplő személy nevét a nemzetiségi nyelv szabályai szerint is tartalmazza, az anyakönyvi kivonaton a névadatot az adott nemzetiségi nyelven is fel kell tüntetni. Az At. 73/A. § (7) bekezdése értelmében másrészt, ha az anyakönyvbe a nemzetiségi nyelv szabályai szerint bejegyzett születési családi és utónév vagy házassági név a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmaz, az anyakönyvi kivonat tartalmazza a születési családi és utónévnek vagy házassági névnek a magyar ábécé betűivel való átírását.

Érvelésének alátámasztása érdekében a közigazgatási államtitkár azt is hangsúlyozta, az At. 44. § (1) bekezdéséből az következik, hogy minden magyar állampolgárnak kizárólag egy születési neve lehet. A válaszban kifejtett érvelés szerint, ha a konkrét ügyben a gyermek utóneveit András Wilhelm, német nemzetiségi nyelven pedig Andreas Wilhelm formában is bejegyezték volna az anyakönyvbe, akkor a gyermeknek két születési neve lenne, amelyre az At. 44. § (1) bekezdése alapján nincsen lehetőség. Az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja kizárólag azt biztosítja, hogy a születési nevet nemzetiségi nyelven is, azaz a magyar ábécé betűivel átírva jegyezzék be az anyakönyvbe. Álláspontja szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának alkalmazására irányuló szülői kérelem alapján a gyermek születési nevét András Wilhelm formában, német nemzetiségi nyelven Andras Wilhelm formában kellett volna bejegyezni az eljáró anyakönyvvezetőnek, mivel az András magyar utónév a német ábécé-ben nem szereplő betűt tartalmaz. A közigazgatási államtitkár kifejtette azt is, hogy álláspontja szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának indoklása összhangban áll a törvény szövegével, így jogalkotást nem tart indokoltnak.

Válaszlevelében a közigazgatási államtitkár rámutatott, hogy a nemzetiséghez tartozó személyek joggyakorlásának elősegítése érdekében az At. 46. § (5) bekezdése 2021. március 1-e óta tartalmaz a nemzetiségi utónévjegyzékek adattartalmára vonatkozó rendelkezéseket. Az egyes nemzetiségi utónévjegyzékek az At. 46. § (5) bekezdés a), c)-d) pontjai alapján tartalmazzák a magyar anyakönyvbe bejegyezhető nemzetiségi utónevet, a nemzetiségi utónevet a nemzetiségi nyelv betűivel, ha a nemzetiségi utónév a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmaz, annak a magyar ábécé betűivel való átírását, illetve – amennyiben van – a nemzetiségi utónév magyar megfelelőjét.

A közigazgatási államtitkár nem osztotta Budapest Főváros Kormányhivatala álláspontját abban, hogy az eljáró anyakönyvvezető jogszabálysértő módon járt el, amikor az Ákr.-ben foglaltaknak megfelelően a szülőket nyilatkozattételre hívta fel, ugyanis a születés bejelentésekor tett nyilatkozatukkal ellentétben az eljáró anyakönyvvezető azt állapította meg, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja nem teszi lehetővé a gyermek anyakönyvezését a szülők kérelme szerinti módon, azaz német nemzetiségi nyelven Andreas Wilhelm formában. Az eljáró anyakönyvvezetőnek így az Ákr. 38. §-a, valamint 62. §-a alapján az kellett vizsgálnia, hogy a kérelemből egyértelműen megállapítható-e a szülők szándéka a gyermek utónevének meghatározásával kapcsolatban. A vizsgálat tárgyát az képezte, hogy a szülők a gyermek utóneveiként az András Wilhelm vagy az Andreas Wilhelm utónevek anyakönyvezését kérelmezik-e, hiszen – az At. 44. § (1) bekezdésének korábban kifejtett értelmezése alapján – a két forma együttes viselésére nincs lehetőség. A válaszevél alapján az eljáró anyakönyvvezető az At., valamint az Ákr. irányadó rendelkezésének megfelelően járt el, amikor a szülőket az Ákr. 63. §-ára hivatkozással nyilatkozattételre hívta fel a tényállás tisztázása érdekében. Az érdemi döntés meghozatalának ugyanis elengedhetetlen feltétele volt a névviselési szándék egyértelmű tisztázása.

Az eljáró anyakönyvvezetőnek a végzésben az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjával összefüggésben kifejtett jogértelmezése a közigazgatási államtitkár szerint megfelelően mutatott rá a nemzetiségi nyelven való anyakönyvezés lényegi sajátosságaira. Tekintettel arra, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján az Andreas Wilhelm utónevek anyakönyvezésére nem volt lehetőség az eljáró anyakönyvvezető az ügyféli jogokat és érdekeket szem előtt tartva körültekintően, valamint a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználathoz való jog gyakorlását elősegítő módon járt el, hiszen eljárása arra irányult, hogy a megfelelő tájékoztatás ismeretében a szülők dönthessenek arról, hogy milyen formában kéri gyermekük utóneveinek anyakönyvezését. Az eljáró anyakönyvvezető emellett megkereste az MNOÖ-t, amelynek téves állásfoglalására és értelmezésére figyelemmel – a közigazgatási államtitkár véleménye szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjával ellentétes módon – végül hibásan anyakönyvezte az Andreas Wilhelm német nemzetiségi nyelvű utóneveket.

Tájékoztatásában a közigazgatási államtitkár rámutatott azonban arra a körülményre is, hogy a nemzetiségi nyelven való anyakönyvezés nem az anyakönyvvezetők mindennapi tevékenységének a része, vagyis nincs lehetőség széles körű gyakorlat megszerzésére: az anyakönyvvezetőknek potenciálisan tizenhárom nemzetiség nyelvének szabályait kellene ismerniük, e nyelvek ismeretének hiánya azonban nehezítheti az anyakönyvi eljárások lefolytatását.

A Minisztérium a születési anyakönyvi kivonat kiállításával összefüggő, a konkrét ügyben is tapasztalt technikai problémáról kizárólag Budapest Főváros Kormányhivatala 2024. december 16-án kelt megkeresésből szerzett tudomást. Arról, hogy az eljáró anyakönyvvezető a probléma megoldása érdekében 2024. augusztus 5-én bejelentette a hibát az elektronikus anyakönyv üzemeltetéséért felelős IdomSoft Helpdesk-en keresztül a minisztérium nem rendelkezett információval.

A közigazgatási államtitkár álláspontja szerint az anyakönyvi kivonat olyan módon történő kiállítása, hogy a nemzetiségi nyelven írt névadattal egyidejűleg a névnek a magyar ábécé betűivel való átírását is tartalmazza, a hatályos jogszabályokat tükrözi. Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás informatikai rendszerét érintően a Minisztérium nem tárt fel hibás működést, így informatikai jellegű beavatkozást sem tart indokoltnak.

Válaszlevelében a közigazgatási államtitkár végezetül arról tájékoztató, hogy a Minisztérium Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkársága a nemzetiségi nyelven anyakönyvezett név személyazonosító igazolványon és útlevelel történő feltüntetéselel jogi és technikai feltételeivel kapcsolatban – a kormányablakok ügyintézői felkészültségelel növelése érdekében – 2024-ben és 2025-ben is körlevélben hívta fel a járási (fővárosi kerületi) hivatalok figyelmét.

V. Megállapítások

5.1. Jogszabályi háttér

A gyermek családi és utónevét – mind a Ptk., mind az At. rendelkezései alapján főszabály szerint – a szülők határozzák meg.³¹

Az At. 44. § (1) bekezdése szerint a születési név az a név, amely az érintettet az anyakönyvi bejegyzés alapján megilleti. A magyar állampolgár születési neve családi és utónévből áll.

Az At. 44. § (3) bekezdése alapján főszabály szerint anyakönyvezni a szülők által meghatározott sorrendben legfeljebb két, a gyermek születési nemének megfelelő utónevet lehet a magyar utónévjegyzékről szóló miniszteri rendelet mellékletét képező utónévjegyzékből.

Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése értelmében **a Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van a saját nyelven való egyéni névhasználathoz.**

Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésével összhangban a nemzetiséghez tartozó személyek nemzetiégi nyelven való egyéni névhasználatának részletes szabályait az Njtv. és az At. rendelkezései határozzák meg.

Njtv. 16. § (1) A nemzetiséghez tartozó személynek joga, hogy anyanyelvén használja a családi és utónevét, és joga van családi és utónevének hivatalos elismeréséhez.

(2) A nemzetiséghez tartozó személynek joga van saját és gyermeke utónevének saját nemzetiségének megfelelő megválasztásához és nemzetisége nyelvének szabályai szerinti anyakönyveztetéséhez.

(3) Kérésre a személyazonosító igazolvány a nemzetiséghez tartozó személy nevét – az anyakönyvi bejegyzésben foglaltak megfelelően – nemzetisége nyelvén is tartalmazza. Jogszabály lehetővé teheti, hogy más hatósági igazolvány a nemzetiséghez tartozó személy nevét – az anyakönyvi bejegyzésben foglaltak megfelelően – nemzetisége nyelvén is tartalmazza.

At. 46. § (1) A nemzetiséghez tartozó személy

a) kérheti gyermeke családi nevének a nemzetiégi nyelv szabályainak megfelelő anyakönyvezését, és gyermekének az adott nemzetiségnek megfelelő utónevet adhat,

b) kérheti az anyakönyvezett utóneve helyett az annak megfelelő nemzetiégi utónév bejegyzését,

c) kérheti az anyakönyvezett családi neve helyett az adott nemzetiégi nyelv szabályai szerint képzett családi név bejegyzését, és

d) kérheti, hogy a családi és utónevét, illetve gyermeke családi és utónevét az adott nemzetiégi nyelven is bejegyezzék.

(2) A nemzetiégi utónév bejegyzésére irányuló kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy a választott nevet mely nemzetiség használja.

---

³¹ Ptk. 4:150. § (1), (6) bekezdés; At. 44. § (3) bekezdés; At. 46. § (1) bekezdés a) pont.

(3) Nemzetiségi utónévként a kultúráért felelős miniszter által rendeletben közzétett nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő utónév anyakönyvezhető.

(4) Nemzetiségi családi név anyakönyvezhetőségéről, valamint a nemzetiségi utónévjegyzékben nem szereplő nemzetiségi utónév utónévjegyzékbe való felvételéről az érintett országos nemzetiségi önkormányzat állásfoglalása az irányadó. A nemzetiségi utónévjegyzékben nem szereplő nemzetiségi utónév tekintetében közvetlenül az érintett vagy az anyakönyvvezető, illetve az anyakönyvi szerv megkeresi az érintett országos nemzetiségi önkormányzatot, amely az állásfoglalását a megkereséstől számított kilencven napon belül adja meg. Ha az utónév felvételét az érintett nemzetiségi önkormányzat támogatja, a megkeresést és az állásfoglalását öt napon belül megküldi a kultúráért felelős miniszter részére.

(5) Az országos nemzetiségi önkormányzat az általa összeállított és vezetett nemzetiségi utónévjegyzéket a honlapján teszi közzé, amely tartalmazza

a) a magyar anyakönyvbe bejegyezhető nemzetiségi utónevet,

b) azt a tényt, hogy az adott nemzetiségi utónév női vagy férfi név,

c) a nemzetiségi utónevet a nemzetiségi nyelv betűivel,

d) ha a nemzetiségi utónév a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmaz, annak a magyar ábécé betűivel való átírását,

e) – amennyiben van – a nemzetiségi utónév magyar megfelelőjét.

Az **At. 61. § (1)** bekezdése értelmében a születést anyakönyvezés céljából – legkésőbb az azt követő első munkanapon – az illetékes anyakönyvvezetőnél be kell jelenteni. A bejelentéssel egyidejűleg a bejelentő közli és igazolja – az anyakönyvvezető által beszerzendő okiratok kivételével – mindazokat az adatokat, amelyek rendelkezésére állnak és a születés anyakönyvezéséhez szükségesek. Születésnél a bejelentésről az Ar.-ben meghatározott adattartalommal jegyzőkönyvet kell felvenni. Az Ar. 5. melléklet 5.4. pontja értelmében **a születés-bejelentési jegyzőkönyv tartalmazza az anya nyilatkozatát** a gyermek nemzetiségi névviseléséről, a nemzetiségi nyelven történő anyakönyvezésről, **a gyermek családi és utónevét nemzetiségi nyelven is tartalmazó anyakönyvi kivonat kiállításának kérelmezéséről.**

Az At. külön rendelkezéseket tartalmaz a nevek nemzetiségi nyelven való feltüntetésére, illetve a magyar ábécé betűivel való átírására vonatkozóan.

At. 73/A. § (6) *A nemzetiségek jogairól szóló törvény alapján nemzetiséghez tartozó személy kérelmére, ha az anyakönyv az anyakönyvi kivonaton szereplő személy nevét a nemzetiségi nyelv szabályai szerint is tartalmazza, az anyakönyvi kivonaton a névadatot az adott nemzetiségi nyelven is fel kell tüntetni.*

(7) Ha az anyakönyvbe a nemzetiségi nyelv szabályai szerint bejegyzett születési családi és utónév vagy házassági név a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmaz, az anyakönyvi kivonat tartalmazza a születési családi és utónévnek vagy házassági névnek a magyar ábécé betűivel való átírását.

5.2. A konkrét anyakönyvi eljárás és azzal összefüggésben felmerült általános kérdések vizsgálata

A konkrét ügygel összefüggésben megállapítható, hogy a születés bejelentésére az At. 61. §-ában és az Ar. 5. mellékletében foglaltak szerint került sor. A 2024. augusztus 2-án kelt születés-bejelentési jegyzőkönyvben a szülők kérték, hogy gyermekük születési utóneve(i)ként az András Wilhelm utóneveket, az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján német nemzetiségi nyelven az Andreas Wilhelm utóneveket anyakönyvezzék.

Az anyakönyvezésre – a rendelkezésemre álló dokumentumok szerint – **végül a szülők kérelmének megfelelően került sor.** A gyermek utóneveit az elektronikus anyakönyv az alábbiak szerint tartalmazza – születési utóneve(i): András Wilhelm, nemzetiségi születési utóneve(i): Andreas Wilhelm. Megállapítható azonban, hogy **az anyakönyvi bejegyzésről kiállított születési anyakönyvi kivonat a szülők kérelmének nem megfelelő módon tartalmazza a gyermek utóneveit** az alábbiak szerint – születési utóneve(i): Andreas Wilhelm, a magyar ábécé betűivel: András Wilhelm.

Az eljárásom során megkeresett szervek álláspontjai között ellentmondás feszül azzal kapcsolatban, hogy az elektronikus anyakönyv, illetve az anyakönyvi kivonat jogszerűen tartalmazza-e a gyermek születési utóneveit, illetve azokat német nemzetiségi nyelven.

Budapest Főváros Kormányhivatalának álláspontja szerint az elektronikus anyakönyv a szülők kérelmének, valamint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja irányadó értelmezésének **megfelelően tartalmazza a gyermek német nemzetiségi nyelvű utóneveit.** **Az anyakönyvi kivonat adattartalma** azonban **eltér az elektronikus anyakönyv adattartalmától, amely hiba az elektronikus anyakönyv fejlesztése útján** – a Minisztérium feladat- és hatáskörében – **javítható ki.**

A Minisztérium véleménye szerint – ezzel szemben – **az eljáró anyakönyvvezető** az MNOÖ téves állásfoglalására és értelmezésére figyelemmel – az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjával ellentétes módon – **hibásan anyakönyvezte a gyermek Andreas Wilhelm német nemzetiségi nyelvű utóneveit, azokat helyes módon Andras Wilhelm formában kellett volna anyakönyveznie.** A Minisztérium közigazgatási államtitkárának álláspontja szerint ugyanakkor **az anyakönyvi kivonat** olyan módon történő kiállítása, hogy a német nemzetiségi nyelven írt névadattal egyidejűleg a névnek a magyar ábécé betűivel való átírását is tartalmazza, **a hatályos jogszabályok irányadó értelmezését tükrözi.** Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás informatikai rendszerében a Minisztérium **nem tárt fel hibás működést, így informatikai jellegű beavatkozást nem tart indokoltnak.**

Az anyakönyvi kivonat vonatkozásában **a Minisztérium közigazgatási államtitkárának álláspontja** – a rendelkezésemre álló anyakönyvi kivonat alapján – megítélésem szerint azonban **két elemét tekintve is téves.**

Tájékoztatásában a közigazgatási államtitkár is rámutatott **egyrészt** arra, hogy a szülők élhettek az At. 44. § (3) bekezdéséből és az At. 46. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt jogukkal, hiszen a gyermek utóneveiként a magyar utónévjegyzékben szereplő András és a német nemzetiségi utónévjegyzékben szereplő Wilhelm utónevek kerültek anyakönyvezésre. E megállapításnak ellentmond ugyanakkor az a tény, hogy az elektronikus anyakönyv adattartalmával szemben, amelyben a gyermek születési utóneveiként valóban az András Wilhem utónevek szerepelnek, az anyakönyvi kivonat a gyermek születési utóneveit Andreas Wilhelm formában tartalmazza.

Az anyakönyvi kivonat **másrészt** látszólag az At. 73/A. § (7) bekezdését alkalmazva a gyermek születési utóneveit a magyar ábécé betűivel András Wilhelm formában tartalmazza. Fontos azonban rámutatni, hogy az anyakönyvi kivonaton Andreas Wilhelm formában szereplő születési utónevek vonatkozásában az At. 73/A. § (7) bekezdése alkalmazásának nincsen helye, hiszen az kizárólag abban az esetben alkalmazandó, ha az anyakönyvbe a nemzetiségi nyelv szabályai szerint bejegyzett utónév a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmaz, amely az Andreas Wilhelm utónevek vonatkozásában nem áll fent. Amennyiben el is tekintünk attól a tényről, hogy az anyakönyvi kivonat nem a szülők kérelmének megfelelő és az elektronikus anyakönyvben rögzített módon, azaz András Wilhelm formában tartalmazza a gyermek születési utóneveit és tévesen alkalmazandónak tartjuk az At. 73/A. § (7) bekezdését, az anyakönyvi kivonatnak a gyermek születési utóneveit a magyar ábécé betűivel is Andreas Wilhelm, azaz a születési utóneveivel azonos formában kellene tartalmaznia, hiszen az Andreas Wilhelm utónevek nem tartalmazzák a magyar ábécében nem szereplő betűt.

Álláspontom szerint a konkrét anyakönyvi eljárás során tapasztalt, valamint a szülő beadványában kifogásolt nehézségek és a megkeresett szervek válaszaiban észlelt ellentmondások **az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának jogalkalmazók részéről történő eltérő jogértelmezést és jogalkalmazást lehetővé tevő normatartalmára, illetve a rendelkezéshez fűzött indokolás normaszövegtől jelentősen eltérő tartalmára vezethetőek vissza.** Megítélésem szerint emellett az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja **a norma jogalanyai, azaz a nemzetiséghez tartozó személyek, nemzetiséghez tartozó szülők számára is értelmezhetetlen,** hiszen a konkrét anyakönyvi eljárás során a születés-bejelentési jegyzőkönyvben a szülők az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának normaszövegéből kiindulva gyermekük utóneveit német nemzetiségi nyelven Andreas Wilhelm formában és nem az At. indokolásából következően és a Minisztérium által irányadónak tekintett Andras Wilhelm formában kérték bejegyezni.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján, amennyiben a szabályozás a címzettek számára értelmezhetetlen, és a jogalkalmazók számára eltérő értelmezésre ad módot, ezzel eltérő gyakorlatra ad lehetőséget, sérti a normavilágosság követelményét.³²

Megállapítható, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja – a feltárt tényállás alapján – a címzettek számára értelmezhetetlen, a jogalkalmazók számára eltérő értelmezésre, ezzel pedig eltérő gyakorlatra ad lehetőséget, így **az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető a jogbiztonságból fakadó normavilágosság követelményével összefüggő visszásságot okoz.** A konkrét ügyben e normavilágosság követelményével összefüggő visszásság egyúttal **sértette a nemzetiséghez tartozó szülők Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból, a VI. cikk (1) bekezdésében a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogból, illetve az a XXIX. cikk (2) bekezdésében biztosított nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatához való jogból levezetett névválasztáshoz való jogát, illetve a nemzetiséghez tartozó szülők Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga sérelmének közvetlen veszélyével járt.**

---

³² Vö. 26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992. 142. és 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993. 608.

A jogértelmezési kérdést érintően fontosnak tartom rámutatni az At. és az Ar. egyes rendelkezéseire és az azokkal összefüggésben megítélésem szerint követendő jogértelmezésre.

At. 46. § (1) d) A nemzetiséghez tartozó személy kérheti, hogy a családi és utónevét, illetve gyermeke családi és utónevét az adott nemzetiségi nyelven is bejegyezzék.

At. 73/A. § (6) A nemzetiségek jogairól szóló törvény alapján nemzetiséghez tartozó személy kérelmére, ha az anyakönyv az anyakönyvi kivonaton szereplő személy nevét a nemzetiségi nyelv szabályai szerint is tartalmazza, az anyakönyvi kivonaton a névadatot az adott nemzetiségi nyelven is fel kell tüntetni.

Ar. 5. melléklet 5.4. Az anya nyilatkozata a gyermek nemzetiségi névviseléséről, a nemzetiségi nyelven történő anyakönyvezésről, a gyermek családi és utónevét nemzetiségi nyelven is tartalmazó anyakönyvi kivonat kiállításának kérelmezéséről.

Meggyőződésem szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja – az At. indokolásával és a Minisztérium államtitkárának értelmezésével ellentétben – a nemzetiséghez tartozó személy számára nem arra ad jogot, hogy az adott, főszabály szerint a magyar helyesírás szabályai szerint és a 44 betűs magyar ábécé betűivel és az ä betű használatával bejegyzett családi és utónevét, utóneveit betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel átírják, hanem arra teremt lehetőséget, hogy családi nevét és utónevét, utóneveit az adott nemzetiségi nyelv szabályai szerint is bejegyezzék az anyakönyvbe.

Érvelésem szerint, amennyiben az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja az adott nemzetiségi nyelven való átbetűzésre adna jogot, akkor a hivatkozott rendelkezés szövege az alábbi volna: a nemzetiséghez tartozó személy kérheti, hogy a családi és utónevét, illetve gyermeke családi és utónevét az adott nemzetiségi nyelv betűivel való átírás szerinti formában is bejegyezzék. Az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja ezzel szemben úgy rendelkezik, hogy a nemzetiséghez tartozó személy kérheti, hogy a családi és utónevét, illetve gyermeke családi és utónevét az adott nemzetiségi nyelven is bejegyezzék. Az érvelést és a fenti jogértelmezést erősíti továbbá az At. normaszövegének kontextuális értelmezése. Az At. 73/A. § (6) bekezdése ugyanis tartalma alapján az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjára utal vissza és egyértelműen rögzíti, hogy ha a nemzetiséghez tartozó személy kérelmére az anyakönyv nevét a nemzetiségi nyelv szabályai szerint is tartalmazza, az anyakönyvi kivonaton a névadatot az adott nemzetiségi nyelven is fel kell tüntetni. **Megállapítható, hogy az At. 73/A. § (6) bekezdése – hasonlóan az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjához – nem a családi és utónév, utónevek betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel való átírására, hanem a név nemzetiségi nyelv szabályai szerinti bejegyzésére ad lehetőséget.**

Az eljáró anyakönyvvezető és a Minisztérium jogértelmezését kétséget kizáróan az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjához fűzött indokolás alapozza meg. Az indokolás szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja szerinti „jogosultság a név adott kisebbségi nyelv betűivel történő átírását jelenti, nem jár az anyakönyvezett név megváltozásával”.

A hivatkozott indokolás álláspontom szerint azonban ellentétes az At. 46. § (1) bekezdés d) pont normaszövegével, amely semmilyen formában nem utal a név adott nemzetiségi nyelv betűivel való átírására.

E körben fontos rámutatni, hogy a Jat. 18. § (7)-(8) bekezdései alapján a jogszabály tervezetéhez tartozó indokolás kötelező erővel nem rendelkezik, valamint **a jogszabály értelmezésekor figyelmen kívül kell hagyni a jogszabály tervezetéhez tartozó indokolás jogszabályszöveggel ellentétes részét.**

A probléma értelmezéséhez és feloldásához négy szempontot tartok irányadónak.

1) Az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjával összefüggésben kifejtett álláspontomat erősíti, hogy véleményem szerint az eljáró anyakönyvvezető és a Minisztérium jogértelmezése és annak gyakorlati alkalmazása az adott nemzetiségi nyelvvel össze nem egyeztethető eredményhez vezethet. E jogértelmezés követése ugyanis a Jéger formában anyakönyvezett családnévnek Jeger, a magyar nyelvű András utónévnek Andras formában történő átbetűzését eredményezné az anyakönyvezés során. Abban az esetben azonban, ha az 46. § (1) bekezdés d) pontjának normatartalmából indulunk ki és a példában szereplő családi és utónevet az adott, jelen esetben a német nemzetiségi nyelven, azaz a német nemzetiségi nyelv szabályai szerint is be kívánjuk jegyezni az anyakönyvbe a német nemzetiségi nyelv szabályainak megfelelő bejegyzés a családi név vonatkozásában kizárólag Jäger, az utónév esetében Andreas formában történhet.

2) Álláspontomat alátámasztja, hogy az At., 46. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt jog célja nem lehet más, mint az, hogy a főszabály szerint a magyar helyesírás szabályai szerint és a 44 betűs magyar ábécé betűivel és az ä betű használatával bejegyzett családi és utónevet, utóneveket viselő, nemzetiséghez tartozó személy, nemzetiséghez tartozó szülők gyermekük nemzetiségi közösséghez tartozását, nemzetiségi identitását e joggal élve fejezze, illetve fejezzék ki. E céllal ellentétes volna azonban a családi és utónévnek betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel történő átírása, hiszen e jogértelmezés követése és alkalmazása olyan családi név átírásokat eredményezhet, amelyek nem összeegyeztethetőek az adott nemzetiségi nyelv helyesírásával, illetve szabályaival, vagy olyan utónevek létrehozását eredményezheti, amelyek nem szerepelnek az adott nemzetiségi nyelv utónév-állományában. Példaként elmondható, hogy a Szeifert családi névnek a német nemzetiségi nyelv betűivel való átírása esetén maradhatna Szeifert formában, hiszen annak minden betűje szerepel a német ábécében, a családi név német nemzetiségi nyelvű formája ugyanakkor Seifert. A magyar nyelvű András utónév, Andras formában való átbetűzése egyértelműen olyan utónevet hoz létre, amely nem szerepel a német nemzetiségi nyelv utónév-állományában, amelynek – a magyar nyelvű András utónév német nemzetiségi nyelvű megfelelőjeként – kizárólag az Andreas utónév a része. Megítélésem szerint egyik átbetűzött forma sem képes kifejezni a nemzetiséghez tartozó személy nemzetiségi közösséghez való tartozását, nemzetiségi identitását. Ahogyan válaszlevelében erre a Minisztérium is rámutatott, nem minden magyar utónévnek van nemzetiségi nyelvű megfelelője. Figyelemmel erre, **álláspontom szerint az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja kizárólag azon magyar nyelvű utónevek vonatkozásában alkalmazható, amelyeknek van az At. 46. § (5) bekezdés e) pontja szerint az adott nemzetiségi utónévjegyzékben feltüntetett magyar megfelelője.** Meggyőződésem ugyanis, hogy a Csilla vagy a Tünde magyar nyelvű, irodalmi névalkotás útján létrejött utónevek betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel történő átírása egyébként sem volna alkalmas a személy nemzetiségi közösséghez való tartozásának, nemzetiségi identitásának kifejezésére.

3) A fentiekhez kapcsolódó további szempont, hogy Magyarországon utónevet anyakönyvezni főszabály szerint At. 44. § (3) bekezdése és 46. § (3) bekezdése értelmében a magyar utónévjegyzékről, illetve az adott a nemzetiségi utónévjegyzékből lehet.

Abban az esetben, ha a Minisztérium közigazgatási államtitkára által irányadónak tekintett jogértelmezés volna követendő és a konkrét anyakönyvi eljárásban az eljáró anyakönyvvezető a gyermek utónevét német nemzetiségi nyelven Andras formában jegyezte volna be az anyakönyvbe, abban olyan utónév szerepelne, amely sem a magyar utónévjegyzékben, sem a német nemzetiségi utónévjegyzékekben nem szerepel és az At. 44. § (3) bekezdése és 46. § (3) bekezdése értelmében nem jegyezhető be az anyakönyvbe.

4) A Minisztérium közigazgatási államtitkára által irányadónak tekintett jogértelmezésének hatékony gyakorlati alkalmazását az alábbi szempontok sem teszik lehetővé. A jogértelmezés és annak gyakorlati alkalmazása különösen az anyakönyvvezetők, illetve anyakönyvi szervek tisztviselőinek nemzetiségi nyelven való anyakönyvezéssel kapcsolatos szakmai felkészültségét érintően ütközik komoly ellenérvekbe.

Válaszában a Minisztérium közigazgatási államtitkára megerősítette a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatról 3/2021. számú elvi állásfoglalásomban az anyakönyvvezetők, illetve anyakönyvi szervek tisztviselőinek nemzetiségi nyelven való anyakönyvezéssel kapcsolatos szakmai felkészültségével összefüggésben tett korábbi megállapításaimat.³³ A Minisztérium közigazgatási államtitkára tájékoztatásában ugyanis maga mutatott rá arra, hogy a nemzetiségi nyelven való anyakönyvezés nem az anyakönyvvezetők mindennapi gyakorlatának a része. Az anyakönyvvezetők gyakorlatában ritkán fordulnak elő ilyen típusú anyakönyvi eljárások, így nincsen lehetőségük gyakorlat megszerzésére, továbbá nem ismerik a Magyarországon élő tizenhárom nemzetiség nyelvének szabályait, amelynek hiánya nehezítheti az anyakönyvi eljárások lefolytatását.

A nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatról szóló 3/2021. számú elvi állásfoglalásomban az At. 73/A. § (7) bekezdése szerinti, a nemzetiségi nyelv szabályai szerint bejegyzett a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmazó családi és utónevek magyar ábécé betűivel való átírására vonatkozó kötelezettséggel kapcsolatban több helyen is rámutattam arra, hogy a transzkripció komoly szakértői feladat és így meggyőződésem, hogy a magyar nyelvű családi és utóneveknek betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel történő átírása kétséget kizáróan nem tartozhat a Magyarországon élő tizenhárom nemzetiségi közösség nyelvét nem beszélő, szabályait nem ismerő anyakönyvvezető, anyakönyvi szervek tisztviselőinek a feladat- és hatáskörbe.

E körben elengedhetetlen rámutatni arra is, hogy az At. 46. § (3) bekezdése alapján a nemzetiségi családi név anyakönyvezhetőségéről az érintett országos nemzetiségi önkormányzat állásfoglalása az irányadó. Az At. nem tartalmaz azonban arra vonatkozó rendelkezést, hogy az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának a Minisztérium közigazgatási államtitkára álláspontja szerinti alkalmazása esetén az eljáró anyakönyvvezetőt mely szerv segíti a magyar nyelvű utóneveknek betűről-betűre az adott nemzetiségi nyelv betűivel történő átírásában.

---

³³ Ld. a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatról 3/2021. számú elvi állásfoglalás. 14. o.

Abban az esetben azonban, ha az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjának értelmében a magyar nyelvű utónevek nemzetiségi nyelven is történő bejegyzése azt jelenti, hogy a magyar nyelvű utónév adott nemzetiségi nyelvű megfelelője kerül anyakönyvezésre, **az eljáró anyakönyvvezetőt segíthetik az At. 46. § (3) bekezdése alapján a kultúráért felelős miniszter által rendeletben közzétett nemzetiségi utónévjegyzékek.**

Az eljárásom során hivatalból észleltem, hogy az At. 95/A. §-ában kapott felhatalmazása alapján – a Statútum rendelet 128. § 7. pontja értelmében a Kormány kultúráért felelős tagjaként – a kultúráért és innovációért felelős miniszter nem tett maradéktalanul eleget jogalkotási kötelezettségének, hiszen az egyes nemzetiségi közösségek utónévjegyzégeiről szóló rendeletei nem felelnek meg minden vonatkozásban az At. 46. § (5) bekezdésében foglaltaknak. A nemzetiségi utónévjegyzékek egyes esetekben nem tartalmazzák a nemzetiségi utónevet a nemzetiségi nyelv betűivel, a magyar ábécében nem szereplő betűt tartalmazó nemzetiségi utónév esetén, annak a magyar ábécé betűivel való átírását, illetve – amennyiben van – a nemzetiségi utónév magyar megfelelőjét.

Megállapítható, hogy **a kultúráért és innovációért felelős miniszter jogalkotási kötelezettségének elmulasztása, ebből eredően a nemzetiségi közösségek utónévjegyzégeiről szóló miniszteri rendeletekkel összefüggésben észlelt hiányosságok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoznak, amelyek egyúttal a nemzetiséghez tartozó személyeknek, illetve a nemzetiséghez tartozó személy szülőknek az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból, a VI. cikk (1) bekezdésében a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogból, illetve az a XXIX. cikk (2) bekezdésében biztosított nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználathoz való jogból levezetett névválasztáshoz való jog sérelmének közvetlen veszélyével járhatnak.**

A személyazonosító igazolvány kiállításával összefüggésben – Budapest Főváros Kormányhivatala vezetőjének tájékoztatására figyelemmel – eljárásom során korábban arról tájékoztattam a beadványozót, hogy **a gyermeke részére állandó személyazonosító igazolvány, és nem állandó nemzetiségi személyazonosító igazolvány kiállítása iránti kérelem került benyújtásra.** Ez az oka annak, hogy az elektronikus anyakönyv és személyazonosító igazolvány eltérően tartalmazza a gyermek utóneveit, azaz nem tartalmazza az okmány a gyermek német nemzetiségi utóneveit. Tekintettel arra, hogy az anyakönyvi nyilvántartás tartalmazza a szülők által választott nemzetiségi névviselési adatot is, **egy új személyazonosító igazolvány iránti kérelemmel, ami már állandó nemzetiségi személyazonosító igazolvány kiállítására irányul, az eredeti szülői szándéknak megfelelő okmány kiállításra kerülhet.**

Pozitívan értékelem azonban, hogy – megkeresésem alapján – a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkársága a nemzetiségi nyelven anyakönyvezett név személyazonosító igazolványon és útlevélen történő feltüntetésének jogi és technikai feltételeivel kapcsolatban – a kormányablakok ügyintézői felkészültségének növelése érdekében – 2024-ben és 2025-ben is körlevélben hívta fel a járási (fővárosi kerületi) hivatalok figyelmét.

VI. Összegzés

A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettesként szakmai feladatomnak tekintem, hogy figyelemmel kísérem a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak érvényesülését és ezzel összefüggésben szerzett tapasztalataimról rendszeresen tájékoztatást nyújtsak, illetve felhívjam a nyilvánosság és az érintett intézmények figyelmét a nemzetiségeket érintő jogsértések veszélyére.

A Magyarországon élő nemzetiségek önazonosságuk szabad vállalásához és megőrzéséhez, a saját nyelven való egyéni névhasználatához való joga alapvető jog, ezek tiszteletben tartása, hatékony érvényesítésük és védelmük valamennyi állami intézmény kötelessége. Álláspontom szerint a hazai nemzetiségek önazonosságuk szabad vállalásához, megőrzéséhez és átörökítéséhez való jogának egyik alapja a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatához való jog gyakorlása, ami szoros kapcsolatban áll az anyanyelvhasználatához való joggal is.

Az állam joga, de intézményvédelmi kötelezettségéből eredően felelőssége is olyan – törvényi szintű – **szabályozás kialakítása**, amely az Alaptörvényben és más jogszabályokban nevesített, a nemzetiségi közösségek tagjait megillető jogok gyakorlását és védelmét megfelelően biztosítja.

Megállapítható, hogy a jelen elvi állásfoglalásban bemutatott jogértelmezést és jogalkalmazást, illetve az érintettek joggyakorlását nehezítő körülmények a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználattal összefüggésben a jogállamiság elvével összefüggő visszasságokat okoztak, amelyek egyúttal a nemzetiségi közösségek tagjainak az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból, a VI. cikk (1) bekezdésében a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogból, illetve az a XXIX. cikk (2) bekezdésében biztosított nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatához való jogból levezetett névválasztáshoz való jogával összefüggő visszasságot is eredményeztek, illetve e jog sérelmének közvetlen veszélyével járhatnak.

A jogértelmezést és jogalkalmazást érintő visszasságok megakadályozása, a hatékony joggyakorlást lehetővé tevő jogszabályok megalkotása az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és I. cikk (1)-(2) bekezdései alapján az állam elsőrendű kötelezettsége.

VII. Szakmai javaslatok

Az elvi állásfoglalásban feltárt, alkotmányos alapelvekkel és alapvető jogokkal kapcsolatos visszasságok megszüntetése érdekében, az Ajbt. 32. §-a és 37. §-a alapján:

- 1. Javaslom a Közigazgatási és Területfejlesztési Miniszternek,** hogy a Statútum rendelet 178. § 12. pontja szerinti feladat- és hatáskörében az Energiaügyi Miniszterrel, mint a Statútum rendelet 161. § (1) bekezdés 3. pontja értelmében a Kormány által az At. szerinti nyilvántartó szervvel együttműködve az At. 46. § (1) bekezdés d) pontját érintő jogértelmezési és jogalkalmazási gyakorlat megismerése érdekében végezzen átfogó vizsgálatot arról, hogy az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás bevezetése, 2014. július 1. óta az At. 46. § (1) bekezdés d) pontja alapján anyakönyvezett nemzetiséghez tartozó személyek anyakönyvezésére milyen formában került sor.
- 2. Javaslom a Közigazgatási és Területfejlesztési Miniszternek,** hogy a Statútum rendelet 182/I. §-a szerinti feladat- és hatáskörében – az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága, az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége, valamint független szakértők bevonásával, véleményük előzetes megismerését követően, illetve az 1. pontban végzett vizsgálatra is figyelemmel – az At. módosításának kezdeményezésével szüntesse meg az elvi állásfoglalásban az At. 46. § (1) bekezdés d) pontjával kapcsolatban feltárt normavilágosság követelményével összefüggő visszasságot.
- 3. Javaslom a Kultúráért és Innovációért Felelős Miniszternek,** hogy a Statútum rendelet 128. § 7. pontja szerinti feladat- és hatáskörében, illetve az At. 95/A. §-ában kapott jogalkotási felhatalmazása alapján – a jogbiztonság követelményével összefüggő visszasság megszüntetése érdekében – vizsgálja felül és módosítsa az egyes nemzetiségi utónévjegyzékekről szóló miniszteri rendeleteit, hogy azok az At. 46. § (5) bekezdése szerinti tartalommal legyenek hozzáférhetőek a Magyarországon élő nemzetiségi közösségek tagjai számára.

Budapest, 2025. október 31.

Szalayné Sándor Erzsébet
egyetemi tanár,
a Magyarországon élő nemzetiségek
jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes